

*Academia (des)acelerada.**Encierros, entusiasmos y epidemias*

Dafne Calvo, Germán Llorca-Abad, Lorena Cano-Orón

i Daniel H. Cabrera, (coords.).

Universitat Autònoma de Barcelona. Institut de la Comunicació

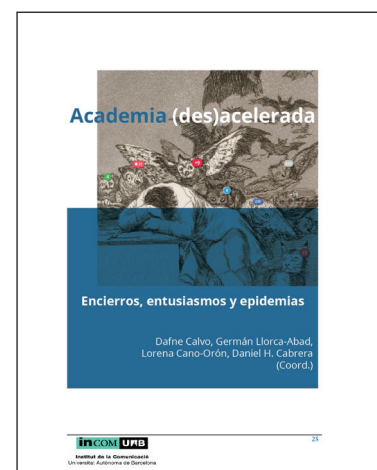
Bellaterra, 2022, 263 p.

ISBN: 978-84-124136-2-5

PER FRANCISCO JOSÉ GARCÍA-ULL

Professor contractat doctor

Universitat Europea de València

franciscojose.garcia@universidadeuropea.esORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7999-4807>**Com citar:**

García-Ull, F. J. (2023). [Resenya del llibre *Academia (des)acelerada. Encierros, entusiasmos y epidemias*, per D. Calvo, G. Llorca-Abad, L. Cano-Orón i D.H Cabrera]. *Quaderns del CAC*, 49, 87-88. doi: <https://doi.org/10.34810/qcac49id420671>

El llibre *Academia (des)acelerada. Encierros, entusiasmos y epidemias* (2022), coordinat pels membres del Grupo de Investigación Mediaflows [www.mediaflows.es] Dafne Calvo, Germán Llorca-Abad, Lorena Cano-Orón (Universitat de València) i Daniel H. Cabrera (Universidad de Zaragoza), planteja, de la mà d'una selecció acurada d'autors i autores, la necessitat de canvis estructurals en el sistema acadèmic actual. Com desprèn el sentiment general de l'obra, la universitat conviu amb dinàmiques i rutines que aboquen a la institució i als seus actors a una situació insostenible. Tant és així que, de la mesura en què s'afrontin aquests desafiaments, en depèn la seva pròpia supervivència.

El text planteja la necessitat de repensar l'educació en l'era digital i assenyalava que la pandèmia ha posat de manifest les limitacions d'un model d'educació fascinat per la tecnologia. Fins a tal punt impera el continent sobre el contingut, que el punt de vista disruptiu, creatiu i revolucionari consisteix a transgredir aquesta voràgine d'eines digitals, aturar-se un moment i reflexionar sobre els processos i objectius de l'educació. La innovació educativa preval sobre el pensament crític fins al punt que, durant la pandèmia, "la única discusión pedagógica que hemos tenido ha sido elegir entre Teams, Google Meet o Zoom" (p. 21).

La pandèmia va convertir les aules en pantalles i va dur la universitat a la lògica inqüestionable de no parar i de garantir l'educació. "Como cuando se aprende a pedalear en bicicleta, el consejo era seguir, mirar adelante, concentrarse en el camino y no en los laterales, continuar para no perder el curso. [...] La universidad, el lugar por excelencia de la humanidad, parece funcionar sin que les interese los seres humanos que la componen, que la construyen, que la mantienen" (p. 5).

No obstant això, l'obra assenyalava que afrontar la urgència amb eines digitals no és transformar l'educació. De fet, es van

accentuar les inèrcies de transmetre coneixement per certificar els estudis. La universitat, com la resta de la societat, no concep alentir el seu moviment, ni molt menys aturar-se, com una opció. És per això que la universitat córrer el risc d'amagar els fets: només es va aconseguir posar pegats a l'educació amb "eines" d'un altre tipus per "continuar endavant", però no s'han realitzat reflexions serioses sobre els processos i els objectius de l'aprenentatge i de l'educació sota l'efecte transformador de les tecnologies digitals. En aquest sentit, el text destaca la importància de reflexionar sobre la relació entre les tecnologies digitals i l'educació. Assenyalava el text que l'educació no pot ser reduïda a la transmissió d'informació, sinó que ha de ser entesa com un procés de construcció de coneixement. Les tecnologies digitals poden ser eines útils per donar suport a aquest procés, però no el poden reemplaçar. S'aborda també, en aquest punt, la qüestió de la desigualtat en l'accés a l'educació en l'era digital. La pandèmia ha posat de manifest les desigualtats existents en l'accés a les tecnologies digitals i a l'educació en línia. En aquest sentit, el llibre destaca la importància de garantir l'accés equitatiu a l'educació en l'era digital, especialment per a aquells grups que històricament han estat marginats. També la igualtat, en una acadèmia "feminizada pero androcéntrica" (p.47).

La desaceleració "no es un abandono de la idea de progreso" (p. 39), sinó una apropiació reflexiva i ètica del que ha estat cedit a lògiques mercantilistes. Es proposa en l'obra una pausa convertida en temps d'estranyesa, imaginació i joc que permeti convertir la inèrcia mecànica i acumulativa en *desviament* per a la producció de sentit, per aspirar a alguna cosa més que un conjunt d'assoliments numèrics despallats de valor social i humanístic. A més, destaca la importància que els treballadors del coneixement no normalitzin l'escenari de burocratització (p. 85) i de precarietat (p. 231), orientat a competir i acumular números, sinó que generin valor i coneixement.

La desacceleració necessària de l'acadèmia, que serveix com a fil conductor de l'obra, passa també per una revisió del sistema d'avaluació de la producció investigadora.

La pressió per publicar i mesurar el rendiment acadèmic basada en indicadors quantitius ha generat una cultura de la producció accelerada de coneixement i una manca de qualitat en la recerca, i ha plantejat interrogants importants sobre la integritat i el propòsit de la tasca acadèmica. Aquesta dinàmica ha esdevingut un fenomen preocupant que afecta diverses disciplines i ha impregnat de manera profunda l'acadèmia contemporània.

És important reconèixer que la pressió per la publicació constant ha dut a una saturació del mercat acadèmic, on la quantitat de recerques supera àmpliament la capacitat d'assimilació i avaluació crítica per part de la comunitat científica. Aquesta sobreproducció ha generat una sensació de competència desenfrenada entre acadèmics i ha dut a l'aparició de revistes acadèmiques de qualitat dubtosa, que se centren en la quantitat de publicacions més que no pas en el rigor i l'impacte de les recerques.

A més, el mesurament del rendiment acadèmic basat en indicadors quantitius, com el factor d'impacte de les revistes o el nombre de cites, ha contribuït a la manca de qualitat en la recerca. Aquests indicadors, tot i que poden ser útils per avaluar de manera general l'impacte d'una recerca, no són necessàriament un reflex precís de la seva qualitat o rellevància científica.

En lloc de fomentar l'excel·lència i l'originalitat, s'ha generat una obsessió per complir amb aquests indicadors, la qual cosa ha dut a pràctiques qüestionables, com ara publicar estudis amb resultats esbiaixats o manipular cites per augmentar l'impacte aparent d'una recerca.

Aquesta cultura de la producció accelerada i la manca de qualitat en la recerca també tenen conseqüències negatives per als acadèmics mateixos. La cerca constant de publicacions i el compliment d'indicadors de rendiment generen una càrrega de treball desmesurada, la qual cosa pot conduir a la manca de temps i de recursos per dur a terme recerques de qualitat. A més, aquesta pressió pot descoratjar l'exploració d'idees arriscades o innovadores, ja que es privilegia la recerca segura i predictable que compleixi amb els criteris establerts. Se'ns explica en el llibre, per exemple, que les recerques experimentals que van dur a descobrir el Bosó d'Higgs (2012) "no habrían podido llevarse a cabo en el actual contexto competitivo" (p. 88).

Tal com afirmen els autors, per contrarestar aquesta cultura de producció accelerada i de manca de qualitat, cal promoure un canvi en la manera en què s'avalua i es valora la recerca acadèmica. En lloc de centrar-se de manera exclusiva en indicadors quantitius, s'han de desenvolupar mecanismes d'avaluació holístics que considerin l'originalitat, el rigor metodològic i l'impacte real de les recerques.

A més, s'han de fomentar pràctiques de recerca oberta i col·laborativa amb ús de programari lliure (p. 146), on els investigadors comparteixin dades, mètodes i resultats de

manera transparent. Això permetrà incrementar la verificació i la replicació dels estudis, la qual cosa, al seu torn, enfortirà la confiabilitat i la qualitat de la recerca acadèmica.

Academia (des)accelerada. Encierros, entusiasmos y epidemias és una crítica dura a les pràctiques, les estructures i els processos del sistema acadèmic actual, escrita per professors i investigadors universitaris, precisament per salvar l'acadèmia. L'obra denuncia una manca de reflexió general sobre el paper de la universitat en les nostres societats i examina de manera detinguda la situació en conjunt. Es replanteja així un model que s'haurà d'adaptar a les noves realitats per garantir la seva pròpia supervivència.